

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVII. Štev. 19 (859)

T R S T - 19. decembra 1975

150 lir

Za dejansko avtonomijo slovenske šole v Italiji

Dokument izvršnega komiteja tržaške federacije KPI

Izvršni komité tržaške federacije KPI je dne 13. t.m. obravnaval predloge deželnega odbora (tj. deželne vlade. Pripis uredn.) o razmejitvi šolskih okrajev v deželi in v tržaški pokrajini, v zvezi z vprašanjem jamstev za avtonomijo šole in pouka v slovenskem jeziku.

Izvršni komité federacije najprej odločno zavrača neosnovana in zlonamerna namigovanja nekaterih časopisov o domnevnih tihih sporazumih, ki naj bi botrovali predlogu deželnega odbora, do katerih naj bi prišlo med KPI in drugimi političnimi silami, med katerimi naj bi bila krščanska demokracija.

Taka podtikanja so neutemeljena in jih je treba tolmačiti kot strumentalna in nevarna, saj lahko ustvarijo le zmedo in ločevanja.

Izvršni komité federacije KPI meni, da so predlogi deželnega odbora vredni kritike, ker so bili pripravljani na hitro ter predloženi občinam, in ker so pomahkljivi vkolikor se tičejo povezovanja s kriteriji gospodarskega in socialnega programiranja občin in področnih kompenzorijev. Resne pomisleke vzbujata tudi dejstvo, da v predlogih dežele sploh niso upoštevali stanja in potreb šole s slovenskim učnim jezikom, predvsem kar se tiče jamstev za njeno popolno in ne navidezno avtonomijo.

Značilno je tudi to, da se dežela doslej ni zganila za to, da bi prišlo do spremembe delegiranih dekretov v tem pogledu.

Komunisti so že svojčas predlagali spremembo delegiranih dekretov v tem smislu, ter ustanovitev, na pokrajinski ravni in v deželnem merilu, "Sveta slovenske šole" s pristojnostjo odločanja in obveznega posvetovanja o zadevah slovenskih šol vseh vrst in stopenj. Komunisti so prav tako predlagali, naj bi v vsakem okraju, v katerem bi bili Slovenci, predvidel njihovo pravico, da obvelja njihovo mnenje o vsakršni zadevi, ki bi se nanašala na probleme slovenske šole.

Izvršni komité federacije KPI poudarja zahtevo, naj jamstva za slovensko šolstvo ne pridejo v poštev samo na področjih, kjer že obstajajo slovenske šole, pač pa naj se odpre nujno vprašanje ustanovitve

šol s slovenskim jezikom povsod v deželi, kjer živi slovenska narodnostna skupnost, torej tudi v videmski pokrajini.

O tem predlogu in o smernicah njegovega uresničevanja so komunisti že svojčas razpravljali skupaj z drugimi demokratičnimi političnimi silami.

Izvršni komité tržaške federacije KPI danes ponovno potrjuje ta predlog kot najnaprednejši cilj na poti popolnega jamstva za avtonomijo in samoupravo slovenske šole.

Ta trditev tembolj drži spričo zgolj posvetovalne vloge okrajev, kot jih predvidevajo delegirani dekreti in zaradi povezovanja šole s krajevnimi oblastmi in (Nadaljevanje na 2. strani)

Zahteve dijakov slovenskega strokovnega zavoda v Trstu

Slovenski strokovni zavod, ki deluje v sklopu šole "Galvani" v Trstu, deluje v nemogočih pogojih. Zaradi tega je bilo že mnogo protestov in na raznih mestih je bila predložena zahteva po osamosvojitvi tega zavoda.

Učenci zavoda so stopili v konkretno akcijo. Stopili so v stavko in zasedli zavod. Isto so storili tudi italijanski dijaki. Slovenski dijaki so objavili poseben dokument, v katerem so objasnjene zahteve. Dokument se glasi:

"Dne 4. decembra 1975 smo dijaki slovenske strokovne šole, ki deluje v sklopu strokovnega zavoda "Galvani" sklenili, da krenemo v akcijo z namenom, da opozorimo pristojne oblasti in vso javnost o tem, kaj se na naši šoli dogaja in v kakšnih razmerah smo prisiljeni graditi našo bodočo življenjsko pot. Vsakdo izmed nas je izbral to smer šolanja iz več razlogov, ki gredo od osebnega zanimanja, do potrebe po strokovni zaposlitvi, ki danes čedalje bolj terja ustrezno splošno izobrazbo.

Pri tej izbiri pa nas je vodila tudi zavest, da lahko nadaljujemo študij v materinem jeziku, kar ni bilo dano

Manjšinska konferenca videmske pokrajine

Pokrajinski svet v Vidmu je sklenil, da bo sklical posebno konferenco o narodnostnih manjšinah, ki prebivajo na ozemlju videmske pokrajine. Na njej naj bi proučili stanje teh manjšin in ukrepe, ki so potrebni za njih obstoj in nemoteni razvoj.

Zamisel o konferenci se je porodila že prev več leti. O tem se je govorilo tudi na prvi konferenci o problemih Nadiških dolin, ki jo je priredila videmska federacija KPI.

Prvi predlog za sklic manjšinske konference so v pokrajinskem svetu predložili komunisti in socialisti. Kasneje so bili postavljeni tudi podobni predlogi drugih političnih skupin.

Na osnovi vseh teh predlogov je bil sprejet sklep, da bodo na konferenci obravnavali probleme slovenske, ladinsko-furlanske in nemške manjšine. Sklep o sklicu je bil sprejet soglasno (mislovci niso glasovali).

O vprašanih slovencev v videmski pokrajini je na seji pokrajinskega sveta obširno poročal svetovalec KPI prof. Petricig.

Srečno 1976!

mnogim, ki so se pred nami usmerili v poklicne šole. Veliko je namreč število mladih, ki so pred leti morali nadaljevati študije na italijanskih strokovnih šolah, ker slovenskega zavoda še ni bilo. Dobro vemo, koliko je bilo treba truda in prizadevanja vseh slovenskih organizacij in demokratičnih sil, da smo prišli do tega, kar naj bi bila slovenska strokovna šola. Danes to še posebej poudarjamo, potem ko na lastni koži občutimo težo pomanjkljivosti in nezanimanja, ki ga je bila naša šola deležna v petih letih delovanja. Ni prvič, da se oglašamo do vseh oblasti, ki so dolžne po sprejetih obveznostih omogočati slovenski manjšini vsestranski razvoj, v katerega spada tudi strokovna šola. Kritičen položaj, v katerem smo danes, nam še bolj potrjuje prepričanje, da vztrajamo v boju, ki ni samo naš, ampak izraža hotenje celotne slovenske narodnostne skupnosti. Vemo, da bo naša akcija dosegla svoj smisel le če bodo oblasti takoj šle na pot reševanja naših zahtev, ki so zelo konkretne. Ni izgovora, ki bi mogel danes opravičiti dolgo zavlačevanje. Noben razlog ne odtehta škode, (Nadaljevanje na 2. strani)

ZA DEJANSKO AVTOMIJO SLOVENSKE ŠOLE

(Nadaljevanje s 1. strani)

družbo na gospodarsko zaokroženem ozemlju.

Na osnovi teh razmišljanj ponavlja izvršni komitè utemeljene pomisleke o predlogu za "avtonomen slovenski okraj". To bi bila zmanjševalna in neustrezna rešitev spričo potrebe slovenske šole po avtonomiji in samoupravi, ki sta možni.

Izvršni komitè federacije KPI, po drugi strani meni, da hipoteza o "avtonomnem slovenskem okraju" ni v sedanjí fazi v nasprotju s predlogom KPI in da se torej more priti do široke konfrontacije na vseh ravneh, med ljudstvom, v šolah, v občinskih svetih, da bi oblikovali enotne rešitve in zagotovili enotnost med Slovenci, med demokratičnimi in protifašističnimi silami, in predvsem med KPI in PSI. Za komuniste je enotnost prednostni in bistveni element.

V tem smislu izvršni komitè tržaške federacije KPI daje mandat komunističnim svetovalskim skupinam v občinskih svetih in v tržaški pokrajini, naj na osnovi omenjenih predlogov vztrajajo v naporu, da se zagotovijo enotna stališča, ki naj zajamčijo kontinuiteto bitke za naprednejše rešitve, za spremembo delegiranih dekretov, za zagotovitev popolne avtonomije in samouprave slovenske šole. Vsekakor pa je treba zahtevati od deželne uprave, naj pozitivno odgovori na zahteve slovenske šole.

Aktiv slovenskih komunistov

Aktiv slovenskih komunistov, ki se je sestel v torek, 16. t.m. v Trstu, je razpravljajal o vprašanjih slovenske šole. Tako v uvodnem poročilu, ki ga je podal Stojan Spetič, član izvršnega komiteja tržaške federacije KPI, kakor tudi v razpravi, v kateri so sodelovali številni tovariši, in v zaključkih, ki jih je podal Antonino Cuffaro, tajnik deželnega komiteja KPI, je prišlo odločno do izraza stališče, da je slovenski šoli potrebna dejanska avtonomija in samouprava. Tudi preko, sicer omejenih, delegiranih dekretov naj se slovenski šoli v Trstu in deželi Furlaniji-Juljski krajini zagotovi funkcionalno in kulturno samostojnost, kajti šola narodnostne manjšine ne sme biti samo neke vrste prevod šole večine.

Nujno je — tako je poudaril aktiv slovenskih komunistov — da se nadaljuje boj za resnično reformo šole in da se tudi Slovencem v videmski pokrajini zagotovi pouk v slovenskem jeziku. Toda za uspeh tega boja je predvsem potrebna najširša enotnost, tako enotnost med Slovenci, ne glede na nazorsko opredelitev, kakor tudi tesna povezanost z naprednimi in demokratičnimi silami večinskega naroda. Trenutna, morda precej različna gledanja na probleme šolskih okrajev in stališča glede slovenskega šolskega okraja (ali več slovenskih okrajev v deželi) ne sme biti razlog za ločevanja in šibenje boja za resnično šolsko reformo in za pravice slovenske šole.

Aktiv je ponovno potrdil, da komunisti niso nikoli nasprotovali slovenskemu šolskemu okraju, da pa so menili in

menijo, da ta, zaradi omejitev pristojnosti, ne more jamčiti slovenski šoli popolne avtonomije in samouprave, ki jo nujno potrebuje. Prav zaradi tega so predlagali, ustanovitev "slovenskega šolskega sveta".

ZAHTEVE DIJAKOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki jo to zavlačevanje prizadene vsem Slovencem in če se razmere na šoli ne uredijo tako, da se omogoči reden pouk vsaj na isti ravni, kot to velja za ostale slovenske šole. Z italijanskimi dijaki šole "Galvani" vodimo enotno akcijo za rešitev številnih problemov, obenem pa znova poudarjamo vse potrebe, do katerih imamo kot slovenska šola posebno pravico.

Naša resolucija je namenjena celotni javnosti, še posebno pa bi radi z njo opozorili deželno vlado, ki se je ob nedavnem obisku v SR Sloveniji še enkrat

pozitivno izrazila o vlogi narodnostnih manjšin, ki naj bi po podpisu sporazuma med Italijo in Jugoslavijo še okrepila prijateljsko sodelovanje med sosednjima državama. Vprašanje naše šole je odlična priložnost, da oblasti ta stališča tudi v praksi izvedejo".

Zatem resolucija navaja najnujnejše zahteve:

1. Popolna avtonomija slovenskega strokovnega zavoda in sicer vsaj na isti ravni kot velja za ostale slovenske šole;
2. rešitev vprašanja 4. in 5. razreda za orodne mehanike;

Resolucija pa se zaključuje tako:

"V solidarnosti z italijanskimi dijaki zahtevamo: več strojev in drugih učnih pripomočkov; izpopolnitev učnih prostorov in povečanje števila učilnic; izpopolnitev varnostnih naprav v kemijskem laboratoriju: četrti razred za telegrafske ter četrti in peti razred za kemijske analitike in električarje".

Manifestacija dijakov na Garibaldijevem trgu v Trstu

KRAJEVNE UPRAVE

Sovodnje: Razprava o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo

V sredo 10. t.m. je bila seja občinskega sveta v Sovodnjah. V uvodnem nagovoru je župan Jože Češcut najprej pozdravil sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki "zagotavlja dokončnost državne meje in odpravlja povode za morebitne mednarodne napetosti" ter poudaril, da sta "mir in sožitje najtrdnjše jamstvo za nemoten razvoj in napredek vsega ljudstva".

V nadaljevanju svojega govora je župan odgovoril na 14. vprašanj, ki jih je na prejšnji seji postavila opozicija. Iz njegovega izvajanja je razvidno, da so vsa ta vprašanja rešena, delno rešena ali pa so na tem, da se v najkrajšem času rešijo. Ker ni imel nihče od manjšine na to kaj opo-

rekati, smo prepričani, da se tudi manjšina s tem strinja.

Manjšina pa je dokaj kritično ocenila nedavno podpisani sporazum med Italijo in Jugoslavijo, podobno kot že prej v doberdobskem občinskem svetu. Sporazum da ne vsebuje "paketa" za zaščito pravic Slovencev, da se je Jugoslavija po nepotrebnem odpovedala Trstu (bivši cona A), da smo tako Slovenci v Italiji prepuščeni dobri volji večinskega naroda, kaj da bo z Beneškimi Slovenci, da Slovenci odslej dalje ne bomo zaščiteni niti na podlagi reciprocitete, ker bo Memorandum zapadel in tako ne bo z dvojezičnostjo nič niti v Kraški gorski

Prof. Venko Devetak: Predlog KPI je aktualen

skupnosti, da odgovor v Osimu ne odpravlja fašističnih zakonov v italijanski zakonodaji, da nam bodo industrijska prosta cona in razne infrastrukture pobrale še tisto malo slovenske zemlje, ki obstaja itd. itd.

O sporazumu med Italijo in Jugoslavijo je sporočil tudi podžupan prof. Venko Devetak. Dejal je, da "smo lahko zadovoljni, ker je, končno, po tridesetih letih, priznana zadnja dosej sporna meja v Evropi". Dalje je dejal: "Je že res, da se abeceda začena s črko "A", da se je torej Jugoslavija odpovedala Trstu, toda to je realno stanje, ki izhaja iz druge svetovne vojne, stanje, ki je nastalo zaradi zadržanja zahodnih zaveznikov v naših krajih. Ne priznati takega stanja in spreminjati meje bi pomenilo iskati novo vojno z vsemi predvidljivimi posledicami. Tega se mora zavedati sleherni miroljubni človek".

Glede trditve opozicije, da bomo odslej dalje prepuščeni dobri volji večinskega naroda je podžupan prof. Devetak dejal: "sporazum pravi, da mora država zaščititi manjšino do najvišje stopnje, ki ji jo dovoljuje notranja zakonodaja, kar pomeni, da se krščanska demokracija ne bo več mogla izogibati svojim odgovornostim napram naše manjšine in da bo morala sprejeti ustrezne zakone na osnovi členov 3 in 6 republiške ustave. Tudi krščanska demokracija mora priznati da Slovenci živijo na ozemlju od Miljskih hribov do Kanalske doline in se ne bo mogla več skrivati za reciprociteto, katero odklanjamo, ker je nemoten razvoj manjšine nujnost sleherne kulturne in demokratične družbe".

Prof. Devetak je zatem dejal: "Je že res, da ne bo veljal več Memorandum, toda pravice, ki so bile na njegovi osnovi predvidene tržaškim Slovincem, bodo morale odslej dalje veljati za vse Slovence Furlanije-Juljske krajine. Da pa dvojezičnost v Kraški gorski skupnosti ni v nevarnosti dokazuje njen statut, ki se ga prav v teh dneh pripravlja, sicer pa je že iz dosedanjih sej odbora te skupnosti in njenih skupščin razvidno, da ima slovensčina mesto, ki ji pripada. Ravno zato pa smo se komunisti borili za tako gorsko skupnost, kjer so Slovenci in pa napredne sile v večini.

V zvezi z industrijsko prosto cono pri Trstu in raznih infrastruktur je prof. Devetak dejal: "Prepričani smo, da bo pri reševanju teh problemov morala imeti važno besedo ravno Kraška gorska skupnost".

Razprava o šolskem okraju

Po odobritvi spremembe splošnega regulacijskega načrta je občinski svet prišel k razpravi o deželni predlogu glede porazdelitve šolskih okrajev v Furlaniji-Juljski krajini. Župan Češcut je prečital dve resoluciji, in sicer eno manjšine, ki zagovarja avtonomni okraj za slovenske šole ter drugo, ki je praktično enaka kot resolucija, ki jo je odobril občinski svet v Doberdolu.

Pred odobritvijo resolucije se je oglasil podžupan prof. Devetak, ki je predvsem poudaril, da je "Vse graje vredno dejstvo, da je predlog o porazdelitvi šolskih okrajev predložil tisti deželni odbor, ki ga praktično ni več, ker je odstopil, še slabše pa je to da je deželni odbor imel ta predlog pripravljen že več mesecev in je šele pred nedavnim vprašal krajevne ustanove za mnenje glede razmejitve ter za odgovor dal samo tri tedne časa.

Nujno je namreč, da se krajevnim ustanovam zagotovi več časa, da se predloge temeljito preštudira in da se diskusija čimbolj razširi ter istočasno zajame več občin (dne 12. t.m. so o tem razpravljali skupaj s predsednikom goriške pokrajine vsi župani z Goriškega.) To nujnost po podaljšanju roka za odgovor je torej treba brez drugega vnesti v skupno resolucijo, zato ker vsa stvar ni tako enostavna, niti sama po sebi umljiva.

Logično in pravilno je, da se sleherni Slovenec bori za popolno didaktično in kulturno avtonomijo slovenske šole. V tej borbi pa je treba poiskati najprimernejša sredstva in optimalne cilje, sicer je bitka izgubljena že na samem začetku. Borba za samostojen okraj slovenskih šol bi morala biti samo odskočna deska, samo ena etapa za avtonomije slovenske šole.

Samostojni okraj je namreč omejevalnega značaja, v kolikor se z njim avtonomija konča. (En sam slovenski predstavnik v državni šolski komisiji ne bo namreč mnogo pomenil za avtonomijo naših šol.) Zato bi bilo treba najprej ovrednotiti deželno komisijo za slovenske šole, ki sedaj ne funkcioniira predvsem zaradi birokratskega apliciranja zakona in pa zato, ker ni še odprta družbenim komponentam ter komponentam staršev. Vseeno pa je mnogo lažje popraviti zakone, ki že obstajajo (Npr. zakon Belciškerk) kot pa ustvariti nove in da se ustavi samostojen slovenski okraj je potreben nov državni zakon. Če pa se borimo za nov državni zakon, naj bo ta za naše potrebe čimboljši. Zato je predlog KPI o svetu slovenske šole, čigar menje je obvezujoče za vse višje organe, bolj aktualen kot kdaj koli prej.

Okraj je namreč teritorialnega značaja. Seveda se nam Slovincem v tem smislu godijo hude krivice: Doberdob so vključili v tržiški okraj, čeprav Doberdob nima s Tržičem glede šole nobene zveze, tržaška pokrajina je razdeljena kot Koreja bi rekel P.D.. Vse kaže, da je šolske okraje določal nek uradnik deželne uprave, ki je z zaprtimi očmi s svinčnikom risal po zemljevidu.

Toda preden se izrečemo za avtonomni slovenski okraj moramo dobro preštudirati kompetence, ki po zakonu okraju pripadajo. Šolski okraj je važen moment decentralizacije šolske oblasti, je zajamčen v delegiranih dekretih, ki so sad trde borbe vsega delovnega in naprednega ljudstva v Italiji. Samo pod splošnim pritiskom je minister za šolstvo sprejel nekakšno začetno demokratizacijo šole.

Šolski okraj bo moral urejevati prevoze, šolsko zdravstveno službo, menze, skrbeti za šolske zgradbe, vsakemu državljanu zagotoviti pravico do študija itd. Todo to so problemi, ki so skupni italijanski in slovenski šoli. Nemogoče si je predstavljati na pr., da bi iz istega kraja po isti cesti vozila dva avtobusa, eden ki bi bil namenjen italijanskim, drugi pa slovenskim učencem. Zato obstoj na istem ozemlju dveh okrajev nasprotuje črki in duhu zakona. Drugače pa si samostojnega okraja sploh ne moremo zamišljati, saj imamo celo v istih stavbah italijansko in slovensko šolo. Pa občina Gorica kam bi spadala, v italijanski ali v slovenski okraj ali v oba okraja hkrati? In občini Krmin in Ronke? (Iz Ronke se nekateri učenci vozijo v doberdobsko šolo).

Še slabše pa bi bilo, če bi imeli en sam deželni slovenski okraj, ki bi zajel vse slovenske šole. Prej ali slej si bomo priborili slovenske šole tudi v Benečiji in v Kanalski dolini. Kako naj bi potem organizem takega okraja, ki naj bi šel od Miljskih hribov do avstrijske meje, reševal konkretna vprašanja?

Za tem je prof. Devetak dejal: "Bolj kot v Rimu se naši problemi rešujejo tu pri nas, kadar tu živeti državljani italijanske narodnosti spoznajo, da smo tudi mi ljudje iste kategorije ko oni. In da se stvari razvijajo v tem smislu dokazujejo diskusije in razne resolucije o italijansko-jugoslovanskem sporazumu, ko je bila desnica popolnoma izolirana (kakšna izjema osebnega značaja nima politično nobene teže). Da se stvari razvijajo v tem smislu dokazuje tudi sklep vseh strank ustavnega loka v videmski pokrajini glede organizacije manjšinske konference. Kar je bilo pred leti za nekatere tabú (obstoj Slovencev v videmski pokrajini), je sedaj javno priznано.

Slovenska kultura se nima ničesar bati v soočanju na enakopravni ravni z italijansko kulturo, še več, v taki konfrontaciji pridobita na kakovosti obe. Ovrednotiti je treba slovensko šolo, ki je nastala iz odporišva, v času partizanske borbe. Ovrednotiti je treba deželno komisijo za slovensko šolo s tem, da se odpre vrata staršem in družbenim komponentam".

Svoj govor je podžupan prof. Devetak takole zaključil: "Če se že za nekaj borimo, dajmo se boriti za to, kar nam bo, kot Slovincem, nudilo največ koristi. Pri tem pa moramo biti enotni, ne smemo drobiti naših sil. Zato moramo zahtevati od deželne oblasti, naj podaljša rok za odgovor krajevnih ustanov, da se vsa stvar temeljiteje prediskutira (to je bilo vnešeno tudi v zaključno resolucijo, ki je bila odobrena in ki zavrača deželni predlog tudi zato, ker nismo Slovenci v njem nikjer omenjeni!).

Bitka za samostojni okraj mora biti samo prva etapa borbe za avtonomijo slovenske šole. Še bolj kot v preteklosti pa mora biti aktualna borba za globalni zakon o zaščiti slovenske manjšine v Italiji".

Doberdob: Tudi občina mora prejeti ustrezno odškodnino

Občinski odbor v Doberdoku je v zvezi z reformo vojaških služnosti sprejel naslednjo resolucijo:

''DOBERDOBSKI OBČINSKI ODBOR je na seji, dne 1. decembra 1975 vzel na znanje poročilo župana v zvezi s težkočami, ki so nastale v parlamentu okrog toliko pričakovanega zakona o reformi vojaških služnosti.

Enotni zakonski osnutek namreč, delno sprejet v obrambni komisiji poslanske zbornice, odobrava samo del zahtev prebivalstva Furlanije-Juljske krajine.

Te zahteve, ki jih je deželna uprava predstavila parlamentu letošnjega febraja, niso za zakladnega ministra sprejemljive. Minister odklanja načelo, za katero so se vsi izrekli, da morajo občine biti deležne odškodnine v isti meri kot zasebniki.

Občinski odbor

zavedajoč se resnega socialno - gospo-

darskega položaja, v katerem se nahaja dežela tudi zaradi obvez vojaških služnosti,

soglašja z načeli, ki jih je deželni svet podčrtal v resoluciji dne 23. julija 1975, ter postavlja sledeče zahteve, katere bi nujno morali upoštevati pri odobritvi zakona o vojaških služnostih:

1. V deželah naj se ustanovijo paritetne komisije, v okviru katerih deželna uprava lahko predlaga alternativne rešitve v zvezi z impozicijo vojaških služnosti, upoštevajoč seveda vojaške tajnosti;

2. čimbolj naj se omeji število vojaških strelišč in vežbališč, tako, da bodo v vsaki deželi samo eno deželno in dve manjši krajevni strelišči; čimbolj naj se osredotočijo tako imenovana vojaško važna ozemlja;

3. veljavnost vojaških služnosti naj bo jasno omejena za dobo petih let z obvezno revizijo po tem obdobju.

4. načelo primerne odškodnine mora biti priznано ne samo zasebnikom, zaradi omejevanja uporabe zemljišč, pač pa tudi občinam zaradi njih javne uporabe v gradbene, urbanistične, industrijske in druge namene, tako da se bo upoštevalo načelo državne solidarnosti napram obmejnim skupnostim, obremenjenim z vojaškimi služnostmi. V tem smislu naj se v deželi Furlaniji-Juljski krajini nakaže finančni prispevek 6 - 8 milijard lir''.

namreč često dogajalo, da so potniki ostali na cesti, ker so avtobusi P/D ki so privzili s Proseka - Kontovala, bili prenatrpani in se niso zao niti ustavljali na vmesnih postajališčih, avtobusi proge šte. 26 pa so pogostoma vozili z zamudo).

Poleg omenjenih zahtev pravi peticija, naj se avtobusna proga šte. 38, ki vozi do sanatorija na Trsteniku, ohrani. Namen podjetja ACEGAT je namreč, da to progo omeji, čeprav vozi skozi kraje, kjer se je v zadnjih letih naselilo mnogo prebivalcev.

O tej tematiki se je enoten odbor potnikov že pogovarjal s krajevno konzulto za Barkovlje-Greto-Rojan. Seznanil jo je s težavami in zahtevami. Postavil je odločno zahtevo, naj se pred sprejemom katerega koli ukrepa konzulta sreča in posvetuje s prizadetimi prebivalci in se o perečih vprašanjih tudi izreče. (Redko kdaj, morda enkrat ali dvakrat je omenjena konzulta sklicala prebivalstvo na splošen sestanek, na katerem pa so govorili o drugi tematiki in udeleženci sestanka niso imeli možnosti, da govorijo, morali so samo poslušati).

Kasneje se je enotni odbor srečal tudi z županom, kateremu je izročil peticijo s podpisi. Tudi županu je delegacija predročila zaskrbljenost prebivalstva in zahteve prizadetih prebivalcev. Župan je zagotovil, da ukrepa o ukinitvi dela proge šte. 26 (od Trga Bonomea do Rumene hiše) zaentkrat ne bodo izvedli, temveč da se začinja preizkusna doba, v kateri bodo istočasno vozili avtobusi prog 42, 43, 44, 45 in 46. in proge šte. 26 (do Rumene hiše). Ko se bo zaključila preizkusna doba pa bodo zadevo proučili in na podlagi žive izkušnje ugotovili, če preurejena avtobusna služba ustreza ali ne. Vsekakor je župan obljubil, da se bo z delegacijo ponovno srečal pred sprejemom katerega koli dokončnega sklepa.

ACEGAT naj upošteva zahteve prebivalcev Barkovelj in Grete

Med prebivalci zgornjega dela Barkovelj in dela Grete vlada, zlasti v zadnjem času, veliko zanimanje za preureditev avtobusnih prog, ki jih upravlja podjetje ACEGAT, hkrati pa vlada tudi velika zaskrbljenost.

Preureditev je seveda vedno bolj potrebna, spričo sprememb, ki so nastale v vsej pokrajini (povečane naseljenosti ipd.) ter spričo kaotičnega prometa zlasti v središču mesta. Zato se preureditvi avtobusnih prog nihče ne upira. Splošna želja je namreč, da bi ustrezna preureditev bila čimprej uresničena.

Positivno je npr. da so pred kratkim nadomestili avtobusno progo P5D (ki je doslej povezala mesto s Kontovelom-Prosekom in drugimi vasmi na kraški planoti), s programi šte. 42, 43, 44, 45 in 46, ki bolje povezujejo mesto s Kontovelom, Prosekom, Križem ter z vasmi v zgonski in devinsko-nabrežinski občini, kakor tudi zveze med posameznimi vasmi na omenjenih področjih.

Toda zaskrbljenost med prebivalci Barkovelj in Grete je velika, ker namerava podjetje ACEGAT ukiniti avtobusno progo šte. 26 in sicer od Trga Bonomea do Rumene hiše ter jo nadomestiti z omenjenimi, na novo uvedenimi, programi.

Prebivalci Barkovelj in Grete so zaskrbljeni tudi zato, ker, na žalost, dobro poznajo ne povsem izvrstno upravljanje podjetja ACEGAT, in zato vanj ne zapuajo. Zaskrbljenost izvira iz pričrjanja, da proge, ki vodijo na kraško planoto, ne bodo mogle popolnoma

istočasno ustrezati potrebam prebivalstva podeželja in prebivalcem zgornjih Barkovelj, Cjakov in Grete.

Prosek, Križ in Nabrežina ter v določeni meri tudi vasi zgonske občine imajo otroške vrtce, šole, lekarne, trgovine ipd., ni pa mogoče trditi, da je tako tudi nobmočju zgornjih Barkovelj, Cjakov in Grete. Na tem območju so le tri male trgovine, ena mlekarna, en bar in dve gostilni. Tudi zato je nujno potrebna ustrezna avtobusna zveza s središčem mesta.

Prebivalci prizadetega področja so se sestali (prvič na pobudo KPI) in o zadevi dolgo razpravljali. Ustanovili so enoten odbor potnikov ter sestali peticijo, katero je podpisalo okrog 2.800 oseb.

Omenjena peticija zahteva, naj se v okviru splošne preureditve avtobusnih prog ACEGAT ne le ohrani sedanja proga šte. 26 od Trga Bonomea pa do Rumene hiše, in sicer z istim voznim redom, ki je bil v veljavi doslej, temveč naj se ta proga podaljša do bivše mitnice pri Cjkih (Furlanska cesta šte. 517), kar prizadeti prebivalci že mnogo časa zahtevajo. Dalje peticija zahteva, naj podjetje ACEGAT zgradi avtobusne čakalnice na najbolj izpostavljenih točkah; naj smotrno preuredi postajališča, da se zajamči varnost potnikov in prepreči morebitne nezgode, saj je Furlanska cesta ozka in ima številne nevarne ovinke; naj ACEGAT ukrene, ker je potrebno, da se zajamči točnost voženj, ker je zlasti važno za šolsko mladino in delavce (doslej se je

PRISPEVKI

Umril je tovariš Anton Klobas. Namesto cvetja na njegov grob je sekcija KPI Devin-Nabrežina prispevala za sklad DELA 10.000 lir.

Od vpisu naročnine je Štefan Leban iz Slivnega prispeval 2.500 lir za sklad DELA.

Tov. Starc z Opčin je prispeval 1.000 lir za sklad DELA.

Zdravko Pavlič iz Boršta je ob vpisu naročnine prispeval 3.500 lir za sklad DELA.

Cenjene naročnike vljudno vabimo, naj čimprej poravnajo in obnovijo naročnino. Vsem se iskreno zahvaljujemo.

Uredništvo in uprava

PRIHODNJA REDNA ŠTEVILKA
"DELA" BO IZŠLA
PO NOVM LETU

Delovno predsedstvo občnega zbora TPPZ je vodil tov. Miloš Kodrič

II. redni občni zbor Tržaškega partizanskega pevskega zbora

V nedeljo, 7. m. je Tržaški partizanski pevski zbor imel svoj drugi redni občni zbor. Na njem je podal obračun svojega plodnega delovanja in potrdil smernice za nadaljnje delo. V Prosvetnem domu na Opčinah, kjer je občni zbor zasedal, se je zbralo veliko število aktivnih članov, podpornih članov, prijateljev in gostov. Lahko trdimo, da je bil občni zbor mogočna kulturna in politična manifestacija, izraz živega in aktivnega anti-fašizma.

Ne bomo tu naštevali, kdo vse je bil na občnem zboru, niti ne bomo navajali imen govornikov, ki so pozdravili občni zbor ali pa se udeležili razprave. Vse to je stvar kronike. Omenili bomo le to, da je bil prisoten tudi tovariš Tone Ukmar, ki je sicer častni član TPPZ in je ravno na predvečer srečanja na Opčinah slavil svoj 75. rojstni dan; da je TPPZ na tem občnem zboru podelil častno članstvo tovarišu Škapinu od Zveze združenj borcev NOB iz Sežane, in da je občnemu zboru TPPZ poslal pozdravno pismo tudi tovariš Boldrini, predsednik vsedržavnega združenja partizanov Italije-ANPI.

V svojem poročilu je predsednik Rudi Žerjal najprej opisal pogoje, v katerih se je rojevala misel na ustanovitev zbora in ponovno poudaril naloge, ki jih ima TPPZ. Naglasil je nujnost, da se še naprej goji revolucionarna partizanska pesem, da se tradicije narodno osvobodilne borbe in protifašističnega odporništva še naprej razvijajo in posredujejo mlajšim pokolenjem. Opozoril je na nevarnosti, ki izhajajo iz rovarjenja temnih sil, zaradi česar je nujno potrebna nenehna budnost vseh demokratičnih protifašističnih sil in še posebej tistih, ki se sklicujejo na izročila NOB in protifašističnega odporništva. Pozitivno je ocenil tudi pred nedavnim doseženi sporazum med Italijo in Jugoslavijo, s katerim so, tako je dejal

predsednik, "zajamčene tudi manjšinske pravice", vendar pa je pripomnil: "upamo, da ne bodo te pravice ostale samo na papirju" in pri tem vpletel v svoj govor besede pesnika Srečka Kosovela: "Ne prosi brat, kdor prosi ne zasluži".

Predsedniško poročilo daje priznanje pevcem, članom orkestra, recitatorjem dirigentu Oskarju Kjudru in vsem, ki kakor koli prispevajo k uspešnemu delovanju TPPZ. Vsem daje priznanje za nesebičen trud, za vnemo in vztrajnost.

Po drugi strani predsedniško poročilo opozarja na potrebe, ki jih ima TPPZ. Medtem, ko se zahvaljuje številnim dobrotnikom, posameznikom, organizacijam

Občni zbor TPPZ. V prvi vrsti sedijo: konzul SFRJ Kovačič, deželni svetovalec Lovriha, dolinski župan Švab in Miroslav Košuta, predstavnik SKGZ. Občni zbor je v imenu tržaške federacije KPI pozdravila Jelka Gerbec, pozdrav slovenske komisije PSI je prinesel Dušan Košuta, pozdrav Zveze združenj borcev NOV Slovenije tovariš Turnher, pozdrav bivših borcev iz sežanske občine pa tov. Škapin

TRŽAŠKI PARTIZANSKI
PEVSKI ZBOR
PARTIZANSKA BALADA
dirigent OSKAR KJUDER
ZAKLJUČNA PROSLAVA
30/LETNICE
OSVOBODITVE

KULTURNI DOM
(ULICA PETRONIO 4)
V NEDELJO
28. DECEMBRA OB 17. URI

in ustanovam, obžaluje, da TPPZ, žal, često naleti na gluha ušesa oblasti. Deželna uprava npr. ni dala TPPZ niti najmanjšega prispevka za sodelovanje na številnih proslavah v počastitev 30-letnice osvoboditve, dasi je bil prav za te proslave nakazan določen znesek.

Še in še bi lahko navajali misli, ki so prevevale predsedniško poročilo, a prostor nam, žal, tega ne dopušča.

Iz poročila, ki ga je podal tajnik Niko Škamperle povzemamo naslednje podatke:

Tržaški partizanski pevski zbor ima 246 članov, od teh je 92 podpornih ali delovnih članov, pevcev je 118, glasbeni ansambel pa ima 24 članov. V zboru nastopajo še: solistka, dva mlada pevca-solista, 4 recitatorji, 2 tovariša pa skrbita za zbiranje dokumentarnega gradiva. TPPZ je doslej naštudiral in izvajal poleg slovenskih partizanskih in revolucionarnih pesmi tudi italijanske, srbske in hrvaške, makedonske, ruske, bolgarske in španske pesmi. Posebno mesto v repertoarju ima čilska borbena pesem.

Zbor ima vaje v "Bazoviškem domu". Povprečno se vaj redno udeležuje 109 članov. TPPZ je imel doslej že 73 nastopov. Računajo, da je zbor poslušalo že več kot milijon ljudi, tu pa seveda niso

všteti tisti, ki so ga poslušali po radiu ali televiziji.

Pa še nekaj se nam zdi potrebno dodati temu bežnemu zapisu:

Na vaje se člani TPPZ vozijo z lastnimi vozili, tudi na nastope v bližnjih krajih se vozijo v glavnem z lastnimi vozili, samo za nastope v oddaljenejših krajih odbor najame avtobuse. Zanimiva je tudi naslednja ugotovitev, člani TPPZ so doslej z lastnimi avtomobili prevozili nad poldrugi milijon kilometrov.

Na koncu tega nepopolnega zapisa dodajamo še to, da je TPPZ izdal gramofonsko ploščo, na kateri je posneta "Partiznaska balada". Ta plošča je izšla ravno ob priliki letošnjega občnega zbora.

TPPZ želimo, da bi, tako in še bolj uspešno kot doslej, nadaljeval svoje izredno poslanstvo.

V novi glavni odbor Tržaškega partizanskega pevskega zbora so bili izvoljeni (imena objavljamo po abecednem redu):

BATIČ Miran, BATIČ Vilko, ČAČ Ivan, ČOK Oskar, DELMASSO Marija, FERFOLJA Romeo, GRGIČ Ivan, KALC Albin, KALC Maks, KRALJ Stano, KOBAL Boris, MALALAN Lucijan, MAVER Silvan, PADOVAN Lucijan, POČKAJ Lojze, PRESL Miro, SPETIČ Marijan, ŠKAMPERLE Niko, VODOPIVEC Stanko, ŽERJAL Rudi.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni.

KAPELJ Mirko, KODRIČ Miloš, SPETIČ Stojan.

V umetniško komisijo so bili izvoljeni:

CESAR Jože, CURK Aleks, D'ANDREA Piermarco, DELMASSO Sergio, KOBAL Boris.

Dirigent KJUDER Oskar je na osnovi statuta polnopravni član odbora.

Orkester GM gost sežanske šole

Dne 5. decembra t.l. je orkester Glasbene matice nastopil v Sežani kot gost tamkajšnje osnovne šole. Pod vodstvom Oskarja Kjudra je izvajal Sere-nado Benjamina Ipavca, Gluckovo Sinfonijo v D-duru in Vivaldijev Koncert za fagot v G-molu, v katerem je kot solist nastopil Vojko Cesar.

Pred pričetkom koncerta je spregovoril član orkestra Boris Košuta. Potem ko je predstavil orkester in dirigente, je podal krajšo razlago skladb, ki so bile na sporedu. Poslušalci so z velikim zanimanjem poslušali govornika in zatem tudi izvajanje orkestra, saj se bila za njih to edinstvena prilika, da vidijo orkester in poslušajo izvajanje del, o katerih so že govorili pri pouku glasbe. Kot so nam pozneje priznali tudi njihovi vzgojitelji med prijateljskim srečanjem, se otroci veliko več naučijo med enournim koncertom kot pa če bi vse leto pri glasbenem pouku govorili o orkestru in koncertu. Zato so izrazili željo, da bi naj bi orkester Glasbene matice še nastopil v Sežani.

IZTOK KODRIČ

Tone Ukmar 75 - letnik

Tovariš Tone Ukmar je dne 6. t.m. slavil svoj 75. rojstni dan. Če bi matične knjige tržaške občine ne potrjevale, da se je na isti dan leta 1900 rodil na Proseku. bi vesti, ki je krožila med našimi tovariši, skoraj ne verjeli ali pa bi ta obletnica šla neopazno mimo nas — saj tovariš Ukmar nerad govori o sebi in o svojem delu — kajti čeravno so mu lasje pobelili glavo, bi si ne upali misliti, da ima na svojih plečih že tako veliko breme let.

In vendar življenjska pot Toneta Ukmarja ni bila nikoli s cvetjem posuta. Vse njegovo življenje — to lahko poudarimo — je bilo ena sam neprekinjen delavnik, en sam neprestan boj. Začelo se je v rodnem kraju, kjer se je še zelo mlad pridružil prosvetnemu, sindikalnemu in nato še političnemu gibanju; nadaljevalo se je kasneje v Genovi, kamor je bil kot uslužbenec državnih železnic kazensko premeščen in kjer je bil zaradi pripadnosti KPI in aktivnega protifašizma odpuščen iz službe. Ker so mu fašisti stregli po življenju je bil prisiljen skrivaj oditi v Jugoslavijo. Iz Ljubljane ga

je Ivan Regent, s katerim je tesno sodeloval, poslal v Pariz, odkoder je kasneje odšel v Moskvo, kjer se je štiri leta šolal na Leninovi univerzi. Po končanem študiju je odšel na delo med italijanske politične emigrante v Francijo, od tam pa v Španijo, kjer je postal oficir republikanske vojske in se boril proti francovim fašistom. Po zlomu španske revolucije je bil nekaj časa v internaciji v Franciji, od tam pa ga je KPI poslala v Etiopijo, kjer je organiziral boj proti fašistični okupacijski vojski. Iz Etiopije se je ponovno vrnil v Francijo, kjer se je pridružil partizanom, po 8. septembru 1943 pa je bil poslan v Italijo. Nekaj časa je deloval v Milanu, nato pa ga je KPI poslala kot organizatorja partizanske vojske v Ligurijo. Pod njegovim vodstvom je italijanska partizanska vojska osvobodila Genovo, za kar je prejel visoko vojaško odlikovanje mestni svet Genove pa ga je izvolil za častnega meščana.

Po končani vojni se je vrnil v Trstu, kjer je prevzel odgovorna mesta v vodstvu komunistične partije, pokrajinskega NOO, v sindikalni in v drugih množičnih organizacijah, od leta 1946 pa živi v Kopru.

Razumljivo je, da suhoparno naštevavanje raznih etap življenja tovariša Toneta Ukmarja ne more v pravi luči prikazati njegovega delovanja. O tem bi morali napisati knjige. In prav bi bilo, da bi jih kdo napisal. Vendar pa že samo naštevavanje raznih etap pove nekaj, namreč, da je tovariš Tone Ukmar izredna osebnost, da sta rod, iz katerega izhaja in gibanje v katerem se je vzgajal in neumorno deloval, nanj povsem upravičeno ponosna.

Tovariš Tonetu Ukmarju želimo, da bi še mnogo let živel zdrav in srečen.

Slovensko prosvetno društvo Tabor in sekcija zveze bivših partizanov z Opčin sta priredili svečanost v počastitev spomina svojetskih partizanov, ki so se borili v sklopu Bazoviške brigade NOV ter padli v bojih za osvoboditev Opčin. Svečanost je izredno lepo uspela. Na prireditvi, ki je bila v Prosvetnem domu na Opčinah, so nastopili: pevski zbor srednje šole Srečko Kosovel, mladi recitatorji in moški pevski zbor Tabor. Čisti izkupiček prireditve je namenjen za postavitev novega spomenika svojetskim borcem, ki so pokopani na vojaškem pokopališču v Trstu. (Na gornji sliki: pevski zbor šole Srečko Kosovel z Opčin).

Skupna izjava KP Italije in KP Francije

Ob koncu pogovorov, ki so bili 29. septembra 1975 v Parizu in 15. novembra 1975 v Rimu med tovarišema Enricom Berlinguerjem, generalnim tajnikom KP Italije in Geogesom Marchaisom, generalnim tajnikom KP Francije, in kjer so sodelovali z italijanske strani član vodstva in tajništva Giancarlo Pajetta, član tajništva Piero Pieralli in člana centralnega komiteja Lina Fibbi in Luciano Gruppi, s francoske strani pa Gustave Ansart in Jean Kanapa, člana političnega biroja ter Charles Fiterman, član centralnega komiteja, so sprejeli naslednjo skupno izjavo:

„Za položaj v Italiji in Franciji je značilna zaostritev krize, ki obsega vse vidike gospodarskega, družbenega, političnega in kulturnega življenja.

Gospodarska kriza — ki je sestavni del krize, ki je zadela ves kapitalistični sistem in jo opazimo v vseh gospodarskih odnosih v svetu — težko bremeni delavce in ljudske množice, ki trpijo zaradi brezposelnosti in draginje; prav tako so v težavah kmetje, obrtniki, mala in srednje velika podjetja.

Javne ustanove se spoprijemajo z vedno ostrejšimi problemi, politična kriza se pogloblja, medtem ko je mogoče opaziti pojave degeneracije v družbenem življenju.

Ta kriza dokazuje, da kapitalistični sistem ne more slediti zahtevam razvoja produktivnih sil, kakor tudi znanosti in tehnike, da ne more zagotoviti dela, dviga življenjske ravni, kulturnega razvoja in razvoja človeških vrednot. Resno družbeno nazadovanje grozi v različnih oblikah obema državama kakor tudi drugim zahodnoevropskim državam.

Sile velikega kapitala in imperialistične sile poskušajo izkoristiti ta položaj in spodbijati gospodarske, družbene in politične pridobitve delavcev in ljudstva. Toda delavski razred in ljudske množice lahko s svojim bojem premagajo te poskuse, dosežejo nove uspehe, odprejo pot novemu družbenemu napredku in napredku demokracije.

Da bi dosegli ta cilj, si komunistični partiji Italije in Francije — ki se borita za neposredne uspehe delavcev in ljudskih množic — skupaj prizadevata ustvariti politiko korenitih demokratičnih reform, ki bi pomagale pri reševanju resnih gospodarskih, družbenih in političnih problemov obeh držav.

Sedanja kriza bolj kot kdaj dokazuje, da morata Francija in Italija nujno razviti demokracijo in jo usmeriti k socializmu.

Partiji delujeta v različnih okoliščinah, zato vsaka od njiju razvija politiko, ki ustreza potrebam in značilnostim ene ali druge države. Obenem pa ugotavljata, da se obe bojujeta v razvitih kapitalističnih državah, da imajo njuni osnovni problemi iste značilnosti in da so si rešitve teh problemov podobne.

Italijanski in francoski komunisti menijo, da je treba usmeritev v socializem in gradnjo socialistične družbe, ki ju predlagata kot perspektivo v svojih državah, uresničiti v okviru nenehne demokratizacije gospodarstva, družbenega in političnega življenja. Socializem bo postal višja oblika demokracije in svobode, dokončno izpeljana demokracija.

Zato bodo morale biti zagotovljene in razvite vse svoboščine, ki so nasledek bodisi velikih revolucij meščanske demo-

kracije, bodisi nacionalnih bojev, pod vodstvom delavskega razreda. Gre za svobodo mišljenja in izražanja, tiska, zbiranja in združevanja, manifestiranja in gibanja ljudi v državi in v tujni, za nedotakljivost zasebnega življenja, veroizpovedi, popolno svobodo gibanj in prepričanj v filozofiji, kulturi in umetnosti. Francoski in italijanski komunisti so za pluraliteto političnih strank — vključno z obstojem in dejavnostjo opozicijskih strank — za svobodo izobraževanja in za možnost demokratične izmenjave večine in manjšine, za laičnost in demokratično delovanje države, za neodvisno pravosodje. Prav tako se zavzemajo za svobodno delovanje in neodvisnost sindikatov. Poseben pomen pridpisujejo razvoju demokracije v podjetjih, kjer naj bi imeli delavci resnične pravice pri upravljanju in obsežne pravice pri odločanju. Demokratična decentralizacija države mora določati vedno večjo vlogo pokrajinam in krajevnim skupnostim, ki morajo imeti čim večjo avtonomijo pri izvrševanju svojih nalog.

Socialistična preobrazba družbe predpostavlja državni nadzor nad glavnimi sredstvi proizvodnje in menjave, njihovo postopno socializacijo, izdelavo načrta na vsedrжавni ravni. Male in srednje kmetijske posesti, obrtništvo, mala in srednja industrijska in trgovska podjetja bodo dobila posebno pozitivno vlogo v gradnji socializma.

Ta preobrazba je lahko le delo velikih bojev, močnega gibanja množic, ki naj pritegne večino ljudstva k delavskemu razredu; zahteva obstoj demokratičnih institucij, ki zagotavljajo suverenost ljudstva, obseg njegovih pravic, svobodno, neposredno in uravnoteženo izvajanje splošne volilne pravice. Tako si obe partiji — ki sta zmeraj spoštovali in bosta spoštovali odločitve splošne volilne pravice — zamišljata vzpon delavskega razreda v vodstvo države.

Komunistična partija Italije in komunistična partija Francije pripisujeta vsem tem pogojem demokracije vrednoten načel. Njun odnos ni taktičen, temveč izvira iz razčlenbe specifičnih materialnih in zgodovinskih okoliščin v obeh državah ter je odsev pretresa mednarodnih izkušenj.

Partiji menita, da mora biti v meddržavnih odnosih, ki se morajo odvijati v znamenju vedno tesnejšega sodelovanja v okviru nove mednarodne delitve dela, vsakemu narodu zagotovljena možnost svobodnega odločanja o lastnem političnem in družbenem sistemu. Zato poudarjata nujnost boja proti imperialističnim težnjam Združenih držav Amerike po vmešavanju v zadeve posameznih narodov in nasprotujeta vsakemu tujemu vmešavanju.

Partiji menita, da je za uspeh v boju proti poglavitnemu sovražniku delavskega razreda in ljudskih množic, kapitalističnemu monopolu, nujno svobodno sporazumevanje med različnimi družbenimi političnimi silami, kjer mora združeni delavski razred utrditi svoj vodilni položaj. Te obširne povezave so potrebne tako na sedanji stopnji kakor tudi pri gradnji socializma.

Razvoj trdnega in trajnega sodelovanja med komunisti in socialisti je temelj te zveze.

Dandanes se vedno več katoliških krogov zaveda protislovij med resničnostjo imperializma in kapitalizma na eni strani in lastnimi težnjami k bratstvu med ljudmi, socialni pravičnosti, afirmaciji najvišjih moralnih vrednot, razvoju osebnosti na drugi strani. Tak razvoj ustvarja večje možnosti za zblizanje komunistov z vsemi delavskimi in ljudskimi silami, ki so naklonjene krščanstvu. Te bi mogle in morale imeti pomembno vlogo v ustvarjanju nove družbe.

V teh kritičnih okoliščinah in v zvezi z nalogami, ki jih te nalagajo, se partiji popolnoma zavedata svoje naraščajoče odgovornosti in svoje nenadomestljivosti.

V skladu s sklepi konference komunističnih partij kapitalistične Evrope, ki je bila januarja 1974 v Bruslju, partiji znova poudarjata, da nameravata usmeriti skupno dejavnost komunističnih in socialističnih strank ter vseh demokratičnih in naprednih sil v Evropi v boj proti fašizmu in vsem napadom na svobodo, v obrambo interesov delavskega razreda in ljudskih množic, v korenite demokratične spremembe gospodarskih in družbenih struktur. Spričo orientacije večnacionalnih in nacionalnih monopolističnih skupin in vodilnih krogov, ki je popolnoma nasprotna interesom ljudstva in ki s svojo politiko povzročata na skupnem evropskem trgu brezposelnost in družbeno neravnovesje, dajeta partiji velik pomen razvoju enotnih pobud ljudskih množic in sil levice — s tistimi v okviru evropskega parlamenta — za demokracizacijo orientacije in funkcioniranja evropske gospodarske skupnosti, za postopno gradnjo demokratične, miroljubne in neodvisne Evrope.

V trenutku, ko Španija preživlja težko obdobje, partiji — v prepričanju, da s tem izražata mnenje vseh demokratičnih sil — obsojata vse poskuse kakršnekoli obnove frankističnega režima. Potrjujeta svojo solidarnost z delavskim razredom in z vsemi protifašističnimi silami in v Španiji, ki se borijo za zaščito političnih zapornikov in njihovo osvoboditev, za vzpostavitev režima, ki bi omogočil popolno politično svobodo. Poleg tega izražata zaskrbljenost nad težavami, s katerimi se sooča mlada portugalska demokracija, in izražata željo, da bi se vse delavske in demokratične sile združile v prizadevanjih za zajezitev reakcionarnih groženj in za zagotovitev demokratičnega družbenega napredka v državi.

Konferenca evropskih držav v Helsinkih — za njen potek in uspeh ima

A. Gouthier v krožku Pinko Tomažič

Letošnja četrta številka teoretskega lista KPI "Critica marxista" priobčuje članek deželnega tajnika KPI za Južno Tirolsko in člana CK KPI tovariša Anselma Gouthiera; naslov članka se glasi: "Gornje Paodižje: narodnostno vprašanje in demokracija". Pisec načena navedeni splet vprašanj celovito in poglobljeno; svoja izvajanja utemeljuje z množico podatkov, hkrati pa izpričuje nevsakdanjo pozornost do naj sodobnejših premikov in stvarno upira pogled v obsežnejšo prostorsko in časovno politično razsežnost.

Za izhodišče in okvir svojih misli postavlja takele ugotovitve: "...Kajti v splošnih razmerah sta - nikakor ne po nalkjuču - druga ob drugi dozoreli in se danes vzajemno pogojujeta dve temeljni pozitivni danosti: prvič, Južna Tirolska se v dejanskih zgodovinskih pogojih vnovič uvršča v evropski, ali natančneje mittelevropski prostor; in drugič: zelo je napredovalo reševanje narodnostnega vprašanja."

Prvo danost pojasnjuje pisec kot "naravno obnovitev in naraven razvoj tistih mnogoterih gospodarskih, družbenih, političnih in kulturnih razmerij, ki so objektivno vezale to krajino na dežele Srednje Evrope: na Avstrijo, Švico, Nemčijo..." in pripominja, da gre pri tem "tudi za posledico boja, ki so ga bili tudi italijanski, nemški in ladinski komunisti Gornjega Poadižja v bitki za mir, za mirno sožitje v Evropi in v svetu, za popolno priznanje meja, ki jih je določila druga svetovna vojna, za priznanje NDR, za odpravo preprek hladne vojne, zato da se Evropa v miru oblikuje in lahko ob krepitvi popuščenja napetosti napreduje pa poti preraščanja vojaških blokov

V takih razmerah je po piščevem mnenju lahko zorela druga danost,

SKUPNA IZJAVA

KP ITALIJE IN KP FRANCIJE

poglavitne zasluge Sovjetska zveza - je bila pomembna faza na poti k popuščenju mednarodne napetosti in kolektivni varnosti v Evropi. Miroljubno sožitje je edina mogoča protiutež uničevalni vojni. Je prvi pogoj za reševanje sporov med državami, za širše mednarodno sodelovanje in vseh področjih. Miroljubno sožitje - ki ne pomeni socialnega in političnega statusa quo - je primernejši okvir za boj proti imperializmu, za demokracijo in socializem. Čeprav nadaljujeta s tem bojem, si partiji prizadevata za mir, za vsestransko postopno in popolno prenehanje obstoja vojaških blokov ter izražata željo, da bi prispevali k združitvi vseh sil, ki si prizadevajo za zaviranje oboroževalne tekme.

Komunistična partija Italije in komunistična partija Francije poudarjata, da bosta nadaljevali in utrjevali bratsko sodelovanje v duhu spoštovanja neodvisnosti partij, nevmešavanja in internacionalizma".

namreč "... velik napredek mirnega sožitja med narodnostnimi skupinami tudi spričo novega statuta avtonomije..." Tovariš Gouthier poudarja pri tem politični pomen takega sožitja in sodelovanja, kajti brez njiju se ne more "... uveljaviti tista vzmet, tisti temeljni vzvod vsake globoke družbene in politične preobrazbe, namreč enotnost delavcev vseh narodnostnih skupin, in ne more se uveljaviti niti tisto stekanje drugih družbenih plasti (kmetov, srednjih slojev, razumnikov itd.) okrog delavskega razreda, ki je neogibna pot družbenega preobražanja".

Članek tovariša Gouthiera je spodbudil odbornike krožka za družbene in politične vede Pinko Tomažič v Trstu k uredništvu stare zamisli, da podrobneje seznaniti svoje občinstvo z razmerami drugih manjšin v Italiji. Zato so povabili predavati tovariša Gouthiera in pritegnili k sodelovanju tudi bratski krožek Che Guevara.

Tovariš predavatelj je v duhu navedenih izhodiščnih misli jedrnato a izčrpno prikazal zgodovinsko genezo, razvoj in sodobno razpletanje narodnostnega vprašanja na Južnem Tirolskem. Sprožil je pestro in bogato razpravo. V vseh posegih sta prišla do izraza prizadeto zanimanje in omikana vnema ter se pomerila s preraščanjem plitvega, mehanskega prilikovanja v načelnem pogledu sicer sorodnih, dejansko pa takih stvarnosti, ki vsaka zase kot tudi v plodnem soočanju terjajo odprtega in poglobljenega, strogega in iznajdljivega, stvarnega in v prihodnost uprtega pristopa in nam skratka stalno narekujejo, Marxovo "povzpenjanje k konkretnemu".

Večer kročka Pinko Tomažič je bil žal prepredko prizorišče takega plodnega soočanja. Zato v pričakovanju novih stvarnih pobud tudi na omejenih področjih (prosveta, šolstvo...) toplo priporočamo tistim, ki so zamudili predavanje tovariša Gouthiera, da preberejo njegov članek v "Critica marxista".

RAVEL KODRIČ

Nova premiera SSG v Trstu

Danes, 19. decembra bo v tržaškem Kulturnem domu prvič v slovenščini uprizorjeno dramsko delo Maksima Gorkega "Barbari". Realizacija uprizoritve je bila poverjena ustvarjalni ekipi gostov iz beograjskih gledališč, s čimer so se še poglobili stiki med tržaškim in jugoslovanskim teatrom ter iz gostovalne oblike prešli na raven delovnih stikov.

Režijsko postavitev je vodil režiser Stevo Žigon, član Jugoslovanskega dramskega pozorišta. Za tržaško uprizoritev je v skladu s svojo režijsko vizijo priredil besedilo, v prevodu Janka Modra. Scenografijo je zasnoval Petar Pašič, scenograf Srbskega narodnega pozorišta, kostumi so kreirani po načrtih Božane Jovanović, znane kostumografinje televizijskih, filmskih in gledaliških uprizoritev. Glasbeni vložek je komponiral Bojan Adamič, ki je širši javnosti doma in na

tujem dobro poznan kot eden izmed utemeljiteljev jugoslovanske lahke glasbe, ki se jo uveljavila prav po njegovi zaslugi še v času NOB.

Maksim Gorki, eden izmed največjih peres ruskega kritičnega realizma, je v "Barbarih" predstavil "ždenje" in usmerjenost životarjenja v ruski provinci prvega desetletja stoletja, ki je "pretreslo svet". Ob stiku s prvo progresivno civilizacijo, se ustaljeni odnosi samovlade "mračnega carstva" vznemirijo in sprožijo verižno reakcijo tragikomičnih situacij. Soočenje z možnostjo drugačnega življenja je boleče in ne brez žrtev. Lirizem in ironičen nasmešek obvladujeta surovost, neumnost ter primitivno pretkanost. Te, komaj slutene vrednote v besedilu "Barbarov", je režiser razgrnil v igriv mozaik prizorov in osvetlil predvsem tisto plat človeških značajev, ki dominirajo v nas še vedno in povsod torej tudi tukaj in zdaj.

Velika uprizoritev "Barbarov" je zaposlila celoten ansambel Stalnega slovenskega gledališča, ki je pomnožen z zunanjimi sodelavci. V loku letošnjega repertoarja so "Barbari" vgrajeni v temelje posebne funkcije gledališča, ki deluje v sečišču različnih stilnih in nacionalnih kulturnih izpovedi.

STALNO SLOVENSKO
GLEDALIŠČE
V TRSTU
Kulturni dom
30 LET NEPRETRGANEGA
DELOVANJA
Maksim Gorki
BARBARI

prizori iz okrajnega mesta

V soboto, 20. decembra ob 20.30
Abonma Red B - prva sobota po premieri
V nedeljo, 21. decembra ob 16. uri
Abonma Red C - prva nedelja po premieri
V ponedeljek, 22. decembra ob 20.30
Abonma Red D - mladinski v sredo
V torek, 23. decembra ob 20.30
Abonma Red E - mladinski v četrtek
V petek, 26. decembra ob 16. uri
Abonma Red G - okoliški

Aldo Nicolaj
STARA GARDA

tragikomedijska v dveh dejanjih

V soboto, 27. t.m. ob 20.30 v Prosvetnem domu na Opčinah
V nedeljo, 28. t.m. ob 18. uri v Kulturnem domu v Sovodnjah

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 2.500 lir
Tisk: Tipoffset Riva
Trst, Ulica Torrebianca 12